

ISSN 1076-1077

PEDAGOGIKA

NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
ILMIY-NAZARIY
VA METODIK JURNAL

06/2025

- PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA,
PEDAGOGIK INNOVATIKA
- MATEMATIKA VA TABIIY-ILMIY FANLAR TA'LIMI
- IJTIMOY VA GUMANITAR FANLAR TA'LIMI
- SAN'AT VA JISMONIY MADANIYAT TA'LIMI
- XORIJIY TA'LIM TAJRIBALARI
- TA'LIMI TIZIMI YANGILIKLARI
- FAN VA TA'LIM FIDOYILARI
- MAKTABGACHA TA'LIM

PEDAGOGIKA

ILMIY-NAZARIY VA METODIK
JURNAL

6/2025

Bosh muharrir:

Raxmonov Zafarjon Yashinovich

Maxmudov Abduxalim Xamidovich
(bosh muharrir o'rinbosari)

Tahrir hay'ati:

Djurayev Risbay
Ibraimov Xolboy
Abdullayeva Shaxzoda
Abdug'aniyev Ozod
Djurayev Dusmurod
Ibragimova Gulnora
Kamilova Nodira
Karimova Nozima
Madjidova Dildora
Medetova Raushan
Muslimov Narzulla
Nurmatov Abdumannop
Pozilova Shaxnoza
Safarova Roxat
Tojiboyeva Xilolaxon
Xaydarov Mamat
Xakimova Muxabbat
Xodjayev Begzod

Muassis – Nizomiy nomidagi O'zbekis-

ton Milliy pedagogika universiteti. Jurnalda pedagogika, psixologiya, o'qitishning metod va texnologiyalariga oid ilmiy-nazariy, ilmiy-metodik maqolalar o'zbek va rus tillarida chop etiladi.

Jurnalga Toshkent shahar Matbuot va axborot boshqarmasining 2014-yil 26-maydagi 02-004-sonli "Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida guvohnoma"si olingan va unga O'zbekiston Respublikasi Milliy kitob palatasining 2008-yil 30-iyundagi 511/S shartnomasi asosida Davriy nashrlarning Xalqaro standartlar (ISSN) – 2010-5320 raqami taqdim etilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya Komissiyasi rayosatining 2013-yil 30-dekabr-dagi 201/3-sonli qarori bilan ro'yxatga olingan.

RAQAMLI TIBBIYOT MUHITIDA XUJJATLAR ALMASHINUVI

Abduganiyeva Shaxista Xodjiyevna, Toshkent davlat tibbiyot universiteti
katta o'qituvchisi

Annotasiya. Hozirgi vaqtda sog'liqni saqlash tizimi o'z faoliyatiga axborot texnologiyalarini jadal integratsiya qilmoqda, bu ishonchli telekommunikatsiya tarmog'i, xavfsiz ma'lumotlar bazalari va tegishli ichki elektron aloqalarni talab qiladi. Elektron tibbiy yozuv (ETYo), raqamli ambulator va stasionar davolash tizimlari, «Elektron klinika» kabi xizmatlar joriy etilayotgani tibbiy xizmat sifati va samaradorligini oshirmoqda. Bemorlarning shaxsiy ma'lumotlari xavfsizligini ta'minlash axborot xavfsizligini kuchaytirishga bo'lgan talab hal qiluvchi omilga aylanib bormoqda. Sog'liqni saqlashning raqamli transformatsiyasi bilan bog'liq kibertahdidlarning ortib borayotganini hisobga olgan holda, kompyuter tarmoqlari va axborotni himoya qilishning nisbiy ahamiyati birinchi o'rinda turadi. Bu, ushbu tadqiqot mavzusini dolzarb qilish bilan birga xavfsizlik choralarini ishlab chiqish va amalga oshirishga ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi.

Tayanch so'zlar: elektron tibbiy yozuv, axborot xavfsizligi, tibbiy axborot tizimlari, elektron klinika tizimi.

ДОКУМЕНТООБОРОТ В ЭЛЕКТРОННОЙ МЕДИЦИНСКОЙ СРЕДЕ

Абдуганиева Шахиста Ходжиевна, старший преподаватель Ташкентского
государственного медицинского университета

Аннотация. В настоящее время здравоохранение стремительно интегрирует информационные технологии в свою деятельность, что требует надежной телекоммуникационной сети, безопасной базы данных и должной электронной внутренней коммуникации. Введение электронных медицинских записей (ЭМЗ), цифровых систем амбулаторного и стационарного лечения, а также таких услуг, как «Электронная клиника», повышает качество и оперативность предоставляемых медицинских услуг. Наиболее значимым фактором становится обеспечение безопасности личных данных пациентов, что приводит к необходимости повышения уровня информационной безопасности. Учитывая увеличение киберугроз, сопутствующих цифровой трансформации здравоохранения, относительная важность защиты компьютерных сетей и информации становится первостепенной, что делает тему исследования актуальной и требует многогранного подхода к проектированию и реализации мер защиты.

Ключевые слова: электронная медицинская запись, информационная безопасность, медицинские информационные системы, система электронной клиники.

DOCUMENT EXCHANGE IN THE DIGITAL MEDICAL ENVIRONMENT

Abduganieva Shakhista Khodzhiyevna, senior lecturer at Tashkent state
medical university

Abstract. Currently, the healthcare system is rapidly integrating information technologies into its activities, which requires a reliable telecommunications network, secure databases and appropriate internal electronic communications. The introduction of services such as electronic medical records (EMR), digital outpatient and inpatient treatment systems, and «Electronic clinic» is increasing the quality and efficiency of medical services. Ensuring the security of patients' personal data is becoming a decisive factor requiring increased information security. Given the increasing cyber threats associated with the digital transformation of healthcare, the relative importance of computer networks and information protection is paramount. This makes the topic of this study relevant and requires a multifaceted approach to the development and implementation of security measures.

Key words: electronic medical record, information security, medical information systems, electronic clinic system.

Kirish. Ushbu tadqiqotning maqsadi sog'liqni saqlash muassasalarida telekommunikatsiya tizimlari va elektron hujjat aylanishining samaradorligini baholashdan iborat. Asosiy e'tibor xavfsizlik masalalari va bemorning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishga qaratilgan. Shuningdek, kompyuter tarmog'i xavfsizligini yaxshilashga yondashuvlar, tibbiy xizmatlar sifati va ulardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash uchun tibbiy axborot tizimlari va elektron xizmatlar integratsiyasi masalalari tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Ko'zda tutilgan maqsadlarga erishish uchun quyidagi usullar qo'llanildi: 1) Tibbiyot sohasida telekommunikatsiya texnologiyalari va elektron hujjatlarni qo'llash bilan bog'liq boshqa o'quv ishlariga adabiyotlar sharhi. 2) Sog'liqni saqlash muassasalarida axborot tizimlaridan foydalanish, jumladan, ma'lumotlar xavfsizligi va elektron ichki aloqadan foydalanish samaradorligi bilan bog'liq birlamchi amaliy tadqiqotlar tahlili. 3) Kompyuterlashtirilgan tizimlarda bevosita ishtirok etuvchi tibbiyot xodimlari (shifokorlar, hamshiralalar, registratorlar) o'rtasida sotsiologik so'rovlar o'tkazish orqali olib borilgan tadqiqotlar. 4) Tibbiyot tashkilotlar kompyuter tarmoqlariga o'rnatilgan xavfsizlik texnologiyalarining tahdidlarni oldini olishdagi samaradorligini tekshirish [1, 4].

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, telekommunikatsiya tizimlari va avtomatlash-tirilgan hujjat aylanish tizimlarining joriy etilishi tashkilot samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Elektron tibbiy hujjatlar va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish hujjatlarga ishlov berish vaqtini qariyb 25-35 %ga qisqartiradi va inson xatosini kamaytiradi [2-3]. Elektron klinika tizimi shifokorlar va bemorlarning hujjatlar bilan ovoragarchiligini kamaytiradi, sababi, tibbiy ma'lumotlar onlayn tarzda boshqariladi. Biroq, bemor ma'lumotlarini tizimga birmabir kiritilish, vaqt o'tishi bilan ularning qaytadan qaydi talab etilishi, axborot xavfsizligi bo'yicha jiddiy kamchiliklar aniqlandi. Antivirus dasturiy ta'minotini yangilashga yetarlicha e'tibor bermaslik, tarmoq infratuzilmasi himoyasi va xodimlarning kiberoxavfsizlik bo'yicha o'qitishning etarli darajada o'tkazilmasligi ma'lumotlar yo'qolishiga olib kelishi mumkin bo'lgan zaifliklarni keltirib chiqardi. Bundan tashqari, ko'pgina muassasalarda zamonaviy shifrlash protokollari va tarmoq texnologiyalari yomon tatbiq etilishi, demakki, xavfsizlikni buzilish hilatlarini orttiradi. O'z navbatida, bunday holatlarda tizim foydalanuvchilari faoliyatida o'z aksini topadi. O'z ishidan ko'ngli to'lmagan mutaxassis, ko'rsatilayotgan xizmatlardan qoniqmagan bemorda yangilikka nisbatan norozilik hissi paydo bo'ladi. Bu esa, unung psixologik holatida etarlicha o'zgarishlarga sabab bo'ladi.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy muammolardan biri – qator tibbiyot muassasalarida ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash bo'yicha kompleks strategiyaning yo'qligidir. Hatto, telekommunikatsiya tizimlari va elektron yozuvlardan samarali foydalanadigan muassasalar ham axborotni himoya qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bu axborot texnologiyalari infratuzilmasi uchun byudjetdan (yoki byudjetdan tashqari mablag'lardan) kam mablag' ajratilishi va xavfsizlik uchun mas'ul xodimlarning yetishmasligi (yoki nokompetentligi) bilan bog'liq. Ushbu muammolarning yechish yo'llaridan biri bo'lib tizimning to'laqonli ishini ta'minlovchi xodimlarni o'z vazifasiga mas'uliyat bilan yondashuvchi, kompetent xodimlar, mutaxassislar bilan almashtirish yoki shunday mutaxassislarni etishtirish hisoblanadi [1, 4, 5].

Xulosa. Tibbiyot muassasalarida telekommunikatsiya tizimlari va elektron xizmatlarning joriy etilishi ko'plab ijobiy tomonlarga ega, biroq axborot xavfsizligi borasida jiddiy tashvish uyg'otadi. Ko'pgina mamlakatlarda mashhur bo'lgan elektron tibbiy hujjatlar, hujjat aylanishi tizimlari va «Elektron klinika» xizmatidan foydalanish sog'liqni saqlash tizimi jarayonlarini yaxshilaydi, biroq ularni amalga oshirishda qo'llaniladigan xavfsizlik

texnologiyalari har doim ham talabga javob bermaydi. Kiberhujumlardan himoyalanish va bemorlar ishonchini tiklash mustahkam xavfsizlikni ta'minlash hisobiga amalga oshirilishi mumkin, bu esa, o'z navbatida, antivirus texnologiyalarini yangilashni, ma'lumotlarni shifrlashni va tibbiyot xodimlarining kibertahdidlar haqida xabardorligini oshirishni talab qiladi. Ushbu sohalarga etarli miqdorda investitsiyalar kiritilsa, tibbiyot muassasalari o'z electron tizimlarini yaxshiroq himoya qilishlari va tibbiy xizmatlarning tarkibiy qismlarini yaxshilashlari mumkin bo'ladi.

Adabiyotlar:

1. Абдуганиева Ш.Х., Никонорова М.Л. Цифровые решения в медицине // Крымский журнал экспериментальной и клинической медицины. - М., 2022. - № 12(2), 73-85.
2. Гусев А.В., Зингерман Б.В., Тюфилин Д.С., Зинченко В.В. Электронные медицинские карты как источник данных реальной клинической практики // Реальная клиническая практика: данные и доказательства. - Т., 2022. - № 2(2), 8-20.
3. Нурматова Ф.Б., Абдуганиева Ш.Х. Цифровая трансформация в медицине: тенденции и перспективы // Universum: технические науки. - М., 2023. - № 7-1 (112). - С. 26-29.
4. Субботина Т.Н., Трякин Д.С. Автоматизация документооборота в медицинских организациях в рамках цифровизации здравоохранения // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. - М., 2024. - № 4-3 (91). - С. 67-70.
5. Шевченко И.Ю., Пашкова Е.Ю. Преимущества и проблемы применения системы электронного документооборота в организациях // Ученые записки Алтайского филиала Российской академии народного хозяйства при Президенте Российской Федерации. - М., 2023. - № 1 (22). - С. 17-20.

Kurbonova G.A. Bo'lajak o'qituvchilarni kreativ yondashuv orqali kasbiy mahoratini shakllantirish.....	185
Nurjanova R.U. Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni shakllantirishda funksional yondashuvning ahamiyati.....	190
Tashmetova Sh.X. Развитие духовной культуры у будущих учителей.....	194
Xolmatov A.A. Oliy ta'lim muassasasini boshqarishda rahbarning tashkiliy-pedagogik vositalaridan foydalanish.....	198
Karimov A.X. O'qitish jarayonida kasbiy etikani shakllantirish.....	203
Turaxujayev O.S. Oliy harbiy ta'limda tanqidiy va strategik fikrlashni rivojlantirishning nazariy yondashuvlari.....	209
Тюркан Р. Экспериментально-психологическое исследование в разведенных семьях.....	215
Nazarov A.A. Turkistonda rus-tusem maktablarining umumiy tashkil etilishi va pedagogik xususiyatlari.....	221
Hakimova N.S. Bo'lajak o'qituvchilarda shaxsiy sifatlarni «Lifelong learning» konsepsiyasi asosida rivojlantirish samaradorligini aniqlash metodikasi.....	227
Abidjanov Z.X. Harbiy ta'limda yangi pedagoigk texnologiyalarni qo'llashni o'ziga xosligi.....	233
Vaxridinov Z.Sh. Oliy harbiy ta'lim muassasasi tinglovchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning mazmuni.....	236
Irgashova M.A. Olima ayollar – millat tarbiyachilari.....	239
Абдуллаева Б.К. Тема семьи в пословицах и поговорках.....	243
Norbutoyeva D.A. O'quvchilarning badiiy-estetik didi va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirishda oila bilan hamkorlikning ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari.....	248
Шарипова А.С. Исследование особенностей социально-психологической адаптации лиц юношеского и подросткового возраста из семей с насилием.....	252
Pulatoва Sh. Zaif eshituvchi o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishda amalga oshiriladigan yondashuvlar.....	256
Murodov N.O. Milliy qadriyatlar orqali yoshlarning siyosiy ongini shakllantirish jarayonining psixologik xususiyatlari.....	260
Omonova M.M. Pedagogika OTM bitiruvchilarining o'zini o'zi rivojlantirish va ishga joylashishida «Uzluksiz kasbiy portfolio» modelining o'rni.....	264
Umarova A.S. Bolalar jurnalistikasi vositasida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ madaniyati shakllanganlik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari.....	269
Xo'jakulova H.O. Iqtisodiyot yo'nalishi talabalarida boshqaruv kompetensiyasini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	273
Rustamov D.Z. AKT va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning yoshlar ixtirochilik faolligiga ta'siri.....	278
Abduganiyeva Sh.X. Raqamli tibbiyot muhitida xujjatlar almashinuvi.....	282
So'dullayev Z.Yo. Oliy ta'lim muassasalarida interfaol texnologiyalar yordamida talabalarining tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish.....	285
Xodjayeva D.Z. Tibbiyotda fizik qonuniyatlarning qo'llanilishi: fanlararo integratsiya yondashuvi.....	290
Qalandarova Sh.O. Darsdan tashqari jarayonlarda o'quvchilarning ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatini shakllantirish muammolari.....	293
Abdullayeva N.R. Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirish va o'zini o'zi boshqarish kompetensiyalarining shakllantirishi.....	298
Abdufattoxova M.B. O'qituvchilarning malakasini oshirishda tizimni tashkil etuvchi omil sifatida ustoz-shogirdlik salohiyatini aniqlash.....	304
Umbarova S.H., Kamilova N.G'. Ta'lim muassasasida rahbarlarning emotsional intellekti va kommunikatsiya ko'nikmalarini baholash va diagnostika qilish.....	309
Abdullayeva N.K., Kamilova N.G'. Pedagoglar kasbiy faoliyatida hissiy toliqishining psixologik oqibatlari.....	316
Mirjamolova M.A. Zamonaviy boshlang'ich maktabda STEM ta'limining muammoli sohasi.....	322
Saidova A.S. Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalariga qo'yilgan zamonaviy talablar.....	326
Турсунова Э.У., Эшмуродова А.С., Холмирзаев Х.Д. Профессиональная духовность педагога как основа современного образовательного процесса.....	333
Rustamov N.Ch. Muammoli ta'lim texnologiyasiga asoslangan yondashuv orqali o'quvchilarda g'oyalarni generatsiyalash ko'nikmasini rivojlantirish.....	339
Rahmanova N.T. Ta'lim jarayonida talabalarining nafs tarbiyasini rivojlantirishda milliy-ma'naviy an'analar salohiyatidan foydalanish.....	343
Нуруллаев И.З., Муминов Р.Р. Изображение положительных и отрицательных героев русских народных сказок в изотерапии.....	348
Axmedov B.V. Hadislar – «Tarbiya» fanini o'qitishning muhim manbasi sifatida.....	352
Xo'jayeva G.J. Talabalarda sog'lom ma'naviy dunyoqarashni rivojlantirishning dolzarbligi.....	355
Allaberganova M.K. 4K modeli tamoyillarining boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni va ahamiyati.....	362
Mirodjayeva M. Talabalarda madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishga oid ilmiy tadqiqotlar tahlili.....	369
Narzillayeva Z.M. Tabiiy fanlar o'qituvchisining professiodiagrammasi.....	375
Normirzayeva M.O. Oilaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari uchun «Metodik mahorat kuni» va «Metodik mahorat soati» tadbiri.....	380
Zoyirova G.X. Oliy ta'lim tizimida innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'rni.....	386
Safasheva S.S. Milliy an'analar asosida talabalarni quroqchilikka o'rgatish metodikasini takomillashtirish.....	290
Alibekov D.I. O'smirlarning gender madaniyatini didaktik o'yinlar orqali rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari.....	395
Shermukhamadova D. Teaching medical terminologies for future general practitioners.....	399
Xaitova N.N. Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari va kasbiy ahamiyati.....	402
Xudanova Sh.N.	